

EHK – 693 Sérologie leptospirózy

Kamil Zitek

V letošní jarní sérii parazitologického EHK 693/11 – Sérologie leptospirózy, rozeslalo AP CEM SZÚ ve spolupráci s NRL pro leptospiry CEM stejně jako v předchozích letech 5 kontrolních vzorků sér do 15 přihlášených laboratoří. Odpověď jsme obdrželi od všech (15) obeslaných laboratoří.

Kontrolní pozitivní séra pro tuto sérii EHK [4] byla vyrobena imunizací pokusných králíků v NRL CEM, negativní sérum bylo vybráno z rutinní diagnostiky tamtéž. V zaslaných vzorcích séra měla opět jako každoročně, každá diagnostická laboratoř zjistit sérologickou metodou MAT (mikroskopický aglutinační test) kvalitativně a kvantitativně přítomnost (nebo nepřítomnost) antileptospirových protilátek. Uvedená metoda je (nejen) u nás standardní a vyhlášena hlavním hygienikem MZ k diagnostice jako závazný „zlatý standard“. Živé (vysoce specifické a senzitivní) antigeny si kultivuje v požadované standardní škále každá diagnostická laboratoř a tyto jsou v případě potřeby doplňovány z banky referenčních kmenů v NRL CEM SZÚ (genofond ČR).

Ve zkušebních vzorcích byly jako vždy před tím, přítomny protilátky proti u nás nejčastěji se vyskytujícím leptospirám, kauzálním agens našich nejběžnějších leptospiróz – Weilovy choroby (*Leptospira icterohaemorrhagiae*), polní horečky (*L. grippotyphosa*) a letos i s protilátkami proti původci jiné letní horečky (*L. sejroë*).

Určení kauzálního sérovaru a výše titru protilátek bylo potom v NRL hodnoceno podle již známé bodové stupnice: **2 body** za správný výsledek kvalitativní i kvantitativní, **1 bod** za správné určení sérovaru, ale odlišně udanou titraci (v subjektivní toleranci +/- 1 titr oproti NRL), hodnocení **0 bodů** pak udělila NRL za celkově uvedený chybný výsledek jednoho vzorku. Nejvyšší hodnocení **celé správné série** je tedy **10 bodů**.

Maximálního počtu 10 bodů dosáhlo v poslední sérii EHK – 693 deset z 15 hodnocených laboratoří, tj. 66 %. Další čtyři (26 %) hodnocené laboratoře mají snížené hodnocení o dva (diagnosticky důležité) body za neurčení sérovaru a jeho titru ve vzorku D (protilátky proti *L. sejroë* v titru 1:800). Poslední 15. laboratoř má sníženo konečné hodnocení o 6 bodů za zcela chybné určení tří kontrolních vzorků kvalitativně i kvantitativně a tudíž NRL CEM SZÚ nedoporučuje této laboratoři dále se věnovat diagnostice leptospirózy na takové úrovni...

Tabulka: BODOVÉ HODNOCENÍ LABORATOŘÍ V EHK – 693

Dosažené body	10	8	4	
Počet laboratoří	10	4	1	celkem 15

Závěrečné hodnocení této kontrolní a edukativní série EHK laboratoří diagnostikujících leptospirózu u nás je následující. Aniž bychom letos museli vypočítávat **hranici úspěšnosti** z aritmetického průměru a dvakrát směrodatné odchylky bodového hodnocení všech laboratoří je **zřejmé, že** z námi hodnocených diagnostikujících laboratoří dosáhlo v této sérii akceptovatelných výsledků a mělo by tedy od AP CEM **obdržet další osvědčení 14** zkoušených laboratoří (93 %) v ČR – opravňujících je k diagnostice leptospirózy a smlouvám (proplácení laboratorních vyšetření) s pojišťovnami. Problémy může mít letos jedna z laboratoří.

Obecně můžeme konstatovat, že rutinní diagnostika leptospirózy v ČR je i nadále hodnocena na trvale vysoké úrovni úspěšnosti. Přesto, že kontrola prostřednictvím EHK není represivním, ale edukativním opatřením, nesní má z diagnostikujících laboratoří **vlastní odpovědnost za klinikům vykazované výsledky a jejich interpretaci. Tato skutečnost je závažná a riziková zejména u smrtelné Weilovy choroby.**

Zde je třeba poznamenat, že diagnostika *L. sejroë* je významná nejen jako kauzálního původce „letní horečky“, ale především při sérologickém hodnocení [2, 3] tzv. Fuehnerova fenoménu paradoxní reakce při nástupu nespecifických protilátek v inkubační době Weilovy hepatitidy.

Standardní metoda (MAT) diagnostiky leptospirózy může být v indikovaných případech vhodně doplňována komerčními sety, které prokazují genus specifické IgM protilátky a potvrdí tak akutní fázi čerstvé infekce u suspektního pacienta nebo i molekulárně biologickými metodami, které provádějí už dvě laboratoře v ČR (Hradec Králové a Praha).

DOPORUČENÁ LITERATURA

1. Human leptospirosis: Guidance for Diagnosis, Surveillance and Control, ILS, WHO 2003.
2. Standardní metoda laboratorní diagnostiky leptospirózy, AHEM, příloha 2, Praha 1979.
3. Jírovec O. a kol.: Parazitologie pro lékaře (kapitoly Leptospiry a leptospirózy a Kultivácia leptospír), Avicenum, Praha 1977.
4. Zitek K, Beneš Č. Dlouhodobá epidemiologie leptospirózy (1963–2003) v České republice. *Epidemiol Mikrobiol Imunol.* 2005; 54(1): 27–33.

*Kamil Zitek
NRL pro leptospiry
SZÚ – CEM, Praha*